

Edicija INTEGRALI

knjiga 7

Urednik:
Alen Bešić

Naslov originala:
Charlotte Delbo
Auschwitz et après

Aucun de nous ne reviendra I

Une connaissance inutile II

Mesure de nos jours III

© *Editions de Minuit* – Paris 1970–1971

Published by arrangement with SAS Lester Literary
Agency & Associates

© za ovo izdanje Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad 2023.

© za prevod Olja Petronić i KCNS, 2023.

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene saglasnosti izdavača.

Šarlot Delbo

aušvic i posle njega

Sa francuskog prevela
Olja Petronić

1.

Niko od nas neće se vratiti

*Danas nisam sigurna da je ovo što sam napisala istinito.
Sigurna sam da je istinsko.*

ULICA DOLASKA, ULICA ODLASKA

Postoje ljudi koji dolaze. Oni očima u gomili onih koji čekaju traže one koji ih čekaju. Zagrle ih i kažu da su umorni od putovanja.

Postoje ljudi koji odlaze. Oni se opraštaju od onih koji ne odlaze i ljube decu.

Postoji ulica za ljude koji dolaze i ulica za ljude koji odlaze.

Postoji kafe koji se zove „U dolasku” i kafe koji se zove „U odlasku”.

Postoje ljudi koji dolaze i postoje ljudi koji odlaze.

Ali postoji jedna železnička stanica na kojoj su oni koji dolaze upravo oni koji odlaze

železnička stanica na kojoj oni koji dolaze nisu nikada došli, na koju se oni koji su otišli nisu nikada vratili.

To je najveća železnička stanica na svetu.

Na tu stanicu dolaze, dolaze odakle bilo.

Dolaze posle dana i posle noći

nakon što su prešli preko čitavih zemalja

stižu tu sa decom čak i malom

koja ne bi smela da putuju.

Poveli su decu zato što se na takvom putovanju ne razdvajate od dece.

Oni koji su ga imali poneli su zlato zato što su mislili da im zlato može biti od koristi.

Svi su poneli ono što im je najdraže zato što ono što vam je drago ne treba da ostavljate kada krećete na dalek put.

Svi su poneli svoj život, jer je prevashodno svoj život valjalo poneti sa sobom.

A kada stignu

misle da su stigli

u mogući

pakao. Iako u to nisu verovali.

Nisu znali da su seli u voz za pakao, ali pošto su u njemu, naoružavaju se i osećaju se spremnim da se sa njim suoče zajedno sa decom ženama starim roditeljima sa porodičnim uspomenama i porodičnim papirima.

Ne znaju da se na tu stanicu ne dolazi.

Očekuju najgore – ali ne očekuju nepojmljivo.

I kada im viknu da stanu u redove po pet, muškarci s jedne, žene i deca sa druge strane, na jeziku koji ne razumeju, shvate po udarcima štapova i stanu po pet pošto očekuju sve.

Majke drže decu uza se – drhte od straha da će im ih oteti – zato što su deca gladna i žedna i izgužvana od nespavanja kroz toliko zemalja. Najzad su stigli, moći će da se pobrinu za njih.

A kada im viknu da ostave pakete, perine i uspomene na peronu, ostave ih zato što moraju da očekuju sve i ne žele da ih išta iznenadi. Kažu „videćemo”, već su toliko videli i umorni su od putovanja.

Ta železnička stanica nije železnička stanica. To je kraj pruge. Gledaju i brine ih pustoš koju vide oko sebe.

Ujutru magla skriva močvare od njih.

Uveče reflektori osvetljavaju belu bodljikavu žicu jasno kao na astralnoj fotografiji. Misle da ih tu vode i prestravljeni su.

Noću čekaju dan sa decom koja su teška u naručjima majki. Čekaju i pitaju se.

Danju ne čekaju. Redovi odmah krenu da koračaju. Najpre žene sa decom, oni su najumorniji. Zatim muškarci. I

oni su umorni, ali im je laknulo što napred propuštaju njihove žene i decu.

Zato što žene i decu zaista propuštaju napred.

Zimi im je hladno. Naročito onima koji dolaze sa Krita, njima je sneg novina.

Leti ih sunce zaslepi po izlasku iz mračnih furgona koje su spolja zaključali na polasku.

Na polasku iz Francuske Ukrajine Albanije Belgije Slovačke Italije Mađarske sa Peloponeza iz Holandije Makedonije Austrije Hercegovine sa obala Crnog mora i sa obala Baltičkog mora sa obala Sredozemnog mora i sa obala Visle.

Želeli bi da znaju gde su. Ne znaju da je ovde centar Evrope. Traže tablu sa nazivom stanice. To je stanica koja nikada neće imati ime.

Ima ih koji putuju prvi put u životu.

Ima ih koji su putovali u sve zemlje sveta – trgovaca. Svi predeli su im bili poznati, ali ovaj nisu mogli da prepoznaju.

Gledaju. Kasnije će umeti da kažu kako je bilo.

Svi žele da se sete kakav su utisak imali i kako su predosećali da se neće vratiti.

To je predosećaj koji su možda već imali u životu. Znaju da treba zazirati od predosećaja.

Ima onih koji dolaze iz Varšave sa velikim šalovima i zavetljajima

ima onih koji dolaze iz Zagreba žene sa maramicama na glavama

ima onih koji dolaze sa Dunava sa predivom ištikanim na prelu od višebojne vunice

ima onih koji dolaze iz Grčke, poneli su crne masline i rahatlokum

ima onih koji dolaze iz Monte Karla

bili su u kockarnici
u fraku su sa grudnikom koji se sav izlomio od putovanja
imaju stomake i ćelavi su
to su krupni bankari koji su igrali va bank
ima mladoženja koji su izlazili iz sinagoge sa nevestom u
belom i sa velom koji se izgužvao od spavanja na golim da-
skama u vagonu
mladoženja u crnom i sa šeširom prljavih rukavica
roditelji i zvanice, žene sa torbicama ukrašenim biserima
i svi žale što nisu mogli da svrate kući i obuku nešto
manje osetljivo

Rabin stoji uspravno i korača prvi. Uvek je bio primer drugima.

Ima devojčica iz internata u potpuno istim plisiranim suknjama, sa šeširima sa plavom trakom koja leprša. Povlače čarape naviše dok silaze. I uljudno idu po pet kao u šetnji četvrtkom, držeći se za ruke i ne znajući. Šta se može uraditi devojčicama iz internata koje su s učiteljicom? Učiteljica im kaže: „Budimo dobre, malene.” A one ne žele da ne budu dobre.

Ima starih ljudi koji su dobijali vesti od dece u Americi. O inostranstvu su imali predstave stečene sa razglednica. Ništa nije ličilo na ono što vide ovde. Deca im nikada neće poverovati.

Ima intelektualaca. Lekari su ili arhitekta, kompozitori ili pesnici, razlikuju se po držanju i naočarima. I oni su svašta videli u životu. Mnogo su učili. Neki su čak mnogo izmišljali da bi napisali knjige i ništa iz njihove mašte ne liči na ono što vide ovde.

Ima svih radnika krznara iz velikih gradova i svih krojača za gospodu i dame, svih šnajdera koji su se iselili na Zapad i u ovome ne prepoznaju zemlju predaka.

Ima neiscrpnog naroda iz gradova u kojima svaki muškarac zauzima svoju ćeliju u saću, a ovdje se sada stoji u beskrajnim redovima i ljudi se pitaju kako je sve to moglo da stane u naredane ćelije u saću gradova.

Ima jedna majka koja šamara svoje petogodišnje dete možda zato što ne želi da joj dâ ruku, a ona želi da stoji mirno pored nje. Možemo da se izgubimo ne smemo se razdvojiti na nepoznatom mestu i među svim ovim ljudima. Šamara svoje dete i mi koji znamo ne praštamo joj. Uostalom, isto bi bilo i da ga je obasula poljupcima.

Ima onih koji su putovali osamnaest dana koji su poludeli i međusobno se poubijali u vagonima i onih koji su se ugušili tokom putovanja jer ih je bilo previše i ti naravno ne izlaze iz vagona.

Ima jedna devojčica koja drži lutku na srcu, tako se guše lutke.

Ima dve sestre u belim mantilima koje su otišle u šetnju i nisu se vratile na večeru. Roditelji su još zabrinuti.

Po pet u redu kreću ulicom dolaska. To je ulica odlaska ne znaju. To je ulica kojom se ide samo jednom.

Koračaju u redu – da im se ništa ne bi moglo zameriti.

Stižu do neke građevine i uzdišu. Konačno su stigli.

I kada ženama viknu da se razodenu one razodenu prvo decu pazeći da ih ne probude sasvim. Posle dana i noći putovanja nervozna su i kenjkava

i počnu da se razodevaju pred decom šta da se radi

i kada im svakoj daju po peškir one se zabrinu hoće li voda za tuširanje biti topla zato što će se deca prehladiti

i kada muškarci kroz druga vrata uđu u kupaonicu takođe goli one stiskaju decu uza se.

I možda tada svi shvate.

I ničemu ne služi što shvataju sada pošto ne mogu to da kažu onima koji čekaju na keju

onima koji se voze u vagonima kroz sve zemlje kako bi stigli ovde

onima koji su u logorima i zaziru od odlaska zato što se pribojavaju klime ili rada ili se boje da ostave imovinu

onima koji se skrivaju po šumama i gorama i koji više nemaju strpljenja da se skrivaju. Neka bude šta bude oni će se vratiti kući. Zašto bi došli po njih oni nikom nikad nisu učinili ništa nažao

onima koji nisu hteli da se sakriju zato što ne može čovek sve da ostavi

onima koji misle da su sklonili decu na sigurno u neku katoličku školu s internatom gde su one gospođice tako dobre.

Orkestar će odenuti u plisirane suknje devojčica. Zapovednik želi da se nedeljom ujutru sviraju bečki valceri.

Od svete tkanine koju je rabin nosio pri sebi kako bi držao službu šta god da mu se desi i gde god se nalazio neka od starešina bloka sašiće zavesu da bi joj prozor izgledao kao prozor obične sobe.

Neka od kapoa prerušiće se pomoću mladoženjine odeće i šešira a veo će dati svojoj prijateljici pa će glumiti venčanje uveče kada ostale legnu mrtve umorne. Kapoi mogu da se zabavljaju one nisu umorne uveče.

Bolesnim Nemicama će podeliti crne masline i ratluk ali one ne vole kalamata masline niti masline uopšte.

I po celi dan i po celu noć

svakoga dana i svake noći dimnjaci se puše od tog goriva iz svih zemalja Evrope

muškarci pored peći dane provode džarajući pepeo u potrazi za istopljenim zlatom iz zlatnih zuba. Svi ti Jevreji imaju zlato u ustima i ima ih toliko da je zlata na tone.

A u proleće muškarci i žene rasipaju pepeo po isušanim močvarama prvi put preoranim i đubre zemlju ljudskim fosfatima.

Vreće su im privezane za stomake i rukama uranjaju u prašinu od ljudskih kostiju koju bacaju pred sebe mučeći se nad brazdama sa vetrom koji im vraća prašinu u lice i uveče su svi beli, sa prugama što ih je napravio znoj koji je curio kroz prašinu.

I neka se niko ne boji da će to propustiti dolaze vozovi i vozovi dolaze svakog dana i svake noći svakog sata svih dana i svih noći.

To je najveća železnička stanica na svetu za dolaske i odlaske.

Samo oni koji uđu u logor odmah zatim znaju šta se dogodilo ostalima i plaču što su ih napustili na stanici zato što je tog dana oficir naredio najmlađima da naprave zaseban red potrebno je da bude i njih kako bi se isušile močvare i po njima rasuo pepeo ostalih.

I pomisle kako bi bilo bolje nikad ne ući ovde i nikad ne saznati.

Vi koji ste dve hiljade godina oplakivali
jednog koji je umirao tri dana i tri noći

koje suze ćete proliti
za one koji su umirali
mnogo više od trista noći i mnogo više od trista dana
koliko
ćete oplakivati
one koji su umirali u silnim ropcima
a bilo ih je bezbroj

Nisu verovali u uskrснуće u večnosti
I znali su da nećete plakati.

O vi koji znate
da li ste znali da od gladi oči sijaju a da im žeđ oduzme
sjaj

O vi koji znate
da li ste znali da možete videti mrtvu svoju majku
i ostati suva oka

O vi koji znate
da li ste znali da se ujutru želi umreti
da uveče zavlada strah

O vi koji znate
da li ste znali da je dan više od godine
minut više od života

O vi koji znate
da li ste znali da su noge ranjivije od očiju
živci čvršći od kostiju
srce tvrđe od čelika

Da li ste znali da usputno kamenje ne plače
da postoji samo jedna reč za stravu
samo jedna reč za zebnju

Da li ste znali da patnja nema međa
užas nema granica

Da li ste znali
Vi koji znate.